

Αρχική/ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση/Γυμνάσιο/Γ' Γυμνασίου/Ευριπίδη ,
Ελένη/Ανάλυση έργου/Ανάλυση έργου Ευριπίδη, Ελένη
Ανάλυση έργου Ευριπίδη, Ελένη
Εκτύπωση , Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
Ευριπίδη, Ελένη (412 π.Χ.)

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β΄

2η Σκηνή (659-840): Αγγελιοφόρος – Μενέλαος – Ελένη – Χορός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

- Η είσοδος του Αγγελιοφόρου και η ανάληψη του ειδώλου
- § Ποια είδηση μεταφέρει ο Αγγελιοφόρος;
- § Ποιες πληροφορίες δίνει το είδωλο πριν την ανάληψή του;
- § Πώς αντιμετωπίζει ο Αγγελιοφόρος την πραγματική Ελένη;
- Ο Μενέλαος αναγνωρίζει την Ελένη
- § Εκδηλώσεις χαράς των δύο ηρώων
- Η αναδρομή στο παρελθόν
- § Ποιες συμφορές της διηγείται η Ελένη στον Μενέλαο;
- Ο Αγγελιοφόρος αναγνωρίζει την Ελένη
- § Οι σκέψεις του Αγγελιοφόρου για: τους θεούς, την Ελένη, τον εαυτό του

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- Σκηνοθετικοί και σκηνογραφικοί δείκτες (στοιχεία όψης)
- Σκηνοθετικές και σκηνογραφικές πληροφορίες λαμβάνουμε μέσα από τα λόγια των ηρώων σχετικά με: χειρονομίες «Σε γύρευα Μενέλαε και σε βρίσκω» (στ. 659), τη στάση-κίνηση σώματος «Χαίρε της Λήδας κόρη, εδώ βρισκόσουν;» (στ. 681), την εμφάνιση, την ψυχολογική κατάσταση και την εκδήλωση της χαράς και της συγκίνησης της Ελένης «Αναγαλιάζω, πέτομαι, κι αφήνω λεύτερα τα μαλλιά, σταλάζουν τα δάκρυα ποτάμι από χαρά καθώς σφιχτά σε σφίγγω λατρευτέ μου» (στ. 697-700).

- Ο δραματικός ρόλος του Αγγελιοφόρου (προώθηση της δράσης)
- Πρώτα πρώτα μεταφέρει γεγονότα που έγιναν εκτός σκηνής και, επομένως, για να τα πληροφορηθούν οι θεατές κάποιος θα πρέπει να τα διηγηθεί.
- Η είδηση του Αγγελιοφόρου καθώς και τα λόγια του ‘ειδώλου’ συντελούν στην προώθηση-εξέλιξη της δράσης.

Ο Αγγελιοφόρος αναγγέλλει στο Μ. ότι η Ελένη έφυγε από τη σπηλιά, πετώντας στον αέρα. Δεν χρησιμοποιεί πλάγιο λόγο, αλλά ευθύ, μεταφέροντας τα λόγια της Ελένης, όπως εκείνη τα είπε σε α’ πρόσωπο, για να περιγράψει τη σκηνή, πράγμα που δίνει ζωντάνια και αμεσότητα, ενώ επιπρόσθετα συνιστά και κωμικό στοιχείο.

- Τραγική ειρωνεία
- Ο Μενέλαος και ο Αγγελιοφόρος στην αρχή της σκηνής αυτής εξακολουθούν να αγνοούν ότι βρίσκονται μπροστά στην πραγματική Ελένη
- Δεύτερη αναγνώριση
- Ο Μενέλαος αναγνωρίζει την Ελένη.
- Κωμικό στοιχείο
- Χειρονομίες, κινήσεις και λόγια του Αγγελιοφόρου που δίνουν έναν πιο ανάλαφρο τόνο στην όλη σκηνή.
- Τρίτη αναγνώριση
- Ο Αγγελιοφόρος αναγνωρίζει την Ελένη.
- Προοικονομία
- Προοικονομείται η τελική σωτηρία των δύο ηρώων. «Κάποιο να βρούμε τρόπο να σωθούμε» (στ. 821)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- Το ήθος Ελένης
- υπεράσπιση της τιμής και της αξιοπρέπειάς της
- αγνότητα, πίστη, αφοσίωση Ελένης στο Μ. – αγάπη στην πατρίδα
- αναφορά στο παρελθόν της Ελένης (πριν και μετά την αρπαγή)

Εντείνει την τραγικότητα της ηρωίδας (θύμα των θεών και όργανο τα χέρια τους/ η ίδια έγινε αιτία δεινών στην οικογένειά της/ αιτία του πολέμου και του θανάτου πολλών ανδρών/ κακό όνομα και φήμη χωρίς να φταίει)

- ευαισθησία Ελένης: χαρά, συγκίνηση, ευτυχία για τον άντρα της

Η αποκατάσταση της τιμής της Ελένης – επιτυγχάνεται με:

- την εξαφάνιση του ειδώλου και τα λόγια της Ελένης-ειδώλου

- τα λόγια του Μενέλαου

- τα λόγια του Αγγελιοφόρου

- τα λόγια της ίδιας της Ελένης

· Το ήθος Μενέλαου

- Ο Μενέλαος παρουσιάζεται κάπως τυπικός και ψυχρός, εκφράζει το ήθος του σκληρού πολεμιστή.

· Το ήθος αγγελιοφόρου (συναισθήματα, στοιχεία του χαρακτήρα του)

- ικανοποίηση που βρήκε το Μ.

- έκπληξη-απορία-θαυμασμός, για το θαύμα που ο ίδιος είδε με τα μάτια του, δηλαδή την ανάληψη του 'ειδώλου' στους ουρανούς

- ακόμη μεγαλύτερη έκπληξη καθώς βλέπει την Ελένη μπροστά του = τραγική ειρωνεία (ο Αγγελ. δεν ξέρει, οι θεατές ξέρουν)

- αυτοσαρκασμός (τους έλεγα πως πέταξες)

- ενοχλημένος την επιπλήττει για τη συμπεριφορά της (= αιτία του πολέμου)

- ομιλητικός, φλύαρος

- εκφράζει τη λαϊκή θυμοσοφία και την κοινή λογική

- νιώθει απεριόριστο σεβασμό για τον Μενέλαο – βασιλιά

- αλλά και έχει ιδιαίτερη σχέση με το Μ.

- παρεμβαίνει απρόσκλητος και συμμερίζεται την ευτυχία του

- αποκαλεί το Μ. παιδί του

- στο παρελθόν πολέμησε στην Τροία
- επίσης συμμετείχε σε διάφορες σημαντικές στιγμές ώων (πχ γάμος Μενέλαου – Ελένης)

Συνήθως ο Αγγελιοφόρος στην τραγωδία είναι πρόσωπο ανώνυμο, μεταφέρει την είδηση και αμέσως μετά αναχωρεί.

Εδώ ο Αγγελιοφόρος έχει στενή σχέση με τους ήρωες.

- Η αντίδραση του Χορού
- Ο Χορός παρουσιάζεται ευσεβής. Συμφωνεί με τον Αγγελιοφόρο ότι οι θεοί και όχι οι άνθρωποι είναι οι καλύτεροι μάντεις. (στ. 838-840)

ΙΔΕΕΣ (διάνοια)

Ο Ευριπίδης δια του στόματος του Αγγελιοφόρου εκφράζει τις νεωτερικές του απόψεις:

- Αντιπολεμικό μήνυμα
- κεντρική θέση και ειρωνεία του έργου = ο πόλεμος έγινε «για έναν ίσκιο», πράγμα που εκφράζει το ανώφελο και μάταιο του πολέμου και δίνει ένα αντιπολεμικό μήνυμα στους θεατές & καταδίκη του πολέμου
- Αμφισβήτηση των θεών
- Την ίδια στιγμή εκφράζεται αμφισβήτηση των θεών που ξεγέλασαν τους ανθρώπους (επέτρεψαν να γίνει πόλεμος για έναν ίσκιο)
- Αμφισβήτηση των μάντεων
- Οι μάντεις διαφοροποιούνται από τους θεούς. Ο Ευριπίδης επικρίνει τους μάντεις, οι οποίοι έχουν φήμη φιλάργυρων και όχι τους θεούς.
- Επιπλέον, ο Ευριπίδης βάζει τον «μέσο άνθρωπο» με την «κοινή λογική» να καταφέρεται εναντίον των μάντεων (θυμοσοφία απλών ανθρώπων, ανθρωπισμός του Ευριπίδη)
- Εδώ ο Ευριπίδης κάνει μια αναφορά στη σύγχρονη πραγματικότητα της εποχής του, καθώς εκφράζει με έμμεσο και έντεχνο τρόπο την οργή Αθηναίων κατά των μάντεων, διότι οι μάντεις ενθάρρυναν τη Σικελική εκστρατεία, που κατέληξε σε πανωλεθρία των Αθηναίων.
- Η θέση των δούλων
- Η φιλοσοφία παραδεχόταν την αναγκαιότητα του θεσμού της δουλείας και ο Αριστοτέλης έλεγε ότι ο δούλος είναι έμψυχο κτήμα του αφεντικού του και προορισμένος για χειρωνακτικές εργασίες

- Εδώ ο Αγγελ. διαχωρίζει τη σωματική από την πνευματική ελευθερία (Πρβλ. τους «Ελεύθερους πολιορκημένους» του Σολωμού)
- Η μεταβολή της τύχης
- Πολλά γνωμικά
- «Δυσκολονόητος ο θεός, παιδί μου» (στ. 786)
- «δεν έχει πάντα η τύχη σιγουριά» (στ. 791)
- «Όποιος δε νιώθει σέβας για τ' αφεντικά του και δε συμπάσχει σε χαρές και λύπες δούλος κακός» (στ. 803-806)
- «λεύτερος αν δεν είμαι, λεύτερη έχω ψυχή» (στ. 808-809)
- «σωστό μυαλό και νους, να σοφός μάντης» (στ. 837)

ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

- Εδώ ο Ευριπίδης κάνει μια αναφορά στη σύγχρονη πραγματικότητα της εποχής του, καθώς εκφράζει με έμμεσο και έντεχνο τρόπο την οργή Αθηναίων κατά των μάντεων, διότι οι μάντιες ενθάρρυναν τη Σικελική εκστρατεία, που κατέληξε σε πανωλεθρία των Αθηναίων.

4η Σκηνή (951-1137): Θεονόη – Ελένη – Μενέλαος – Χορός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

- Η εμφάνιση της Θεονόης
- Ο λόγος της Ελένης (987-1045)
- Ο λόγος του Μενέλαου (1046-1100)
- Η απόφαση της Θεονόης (1101-1137)

Ι. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ – ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

Σκηνοθετικοί και σκηνογραφικοί δείκτες (στοιχεία όψης)

- Προαναγγελία εισόδου Θεονόης: («βγαίνει όπου νάναι η μάντισσα Θεονόη», «βροντάει απ' τις αμπάρες τρο παλάτι»)
- Η άφιξη των νέων προσώπων αναγγέλλεται από τον Χορό ή από κάποιον ήρωα (θεατρική σύμβαση = κανόνας)

- Η Ελένη πανικοβάλλεται (δημιουργία δραματικής κατάστασης)

- Εμφάνιση Θεονόης («πήγαινε μπρος εσύ να μου φωτίζεις», «κατά την προεπούμενη συνήθεια... ανέμιζε το θειάφι», «με τη φωτιά καθάρισε το δρόμο», «το δαυλό μπροστά κούνησε να περάσω»)

- επιβλητική, μεγαλόπρεπη, ιεροπρεπής, τελετουργική εμφάνιση (Η Θ συνοδεύεται από δύο τουλάχιστον θεραπαίνιδες: η μία κρατά θυμιατήρι με τον οποίο «καθαίρει» (= εξαγνίζει) τον αέρα και η άλλη πυρσό αναμμένο με το οποίο καθαίρει το έδαφος από όπου θα περάσει η μάντισσα (τυπικό εξαγνισμού – καθαισμού))

Δραματική οικονομία

Η σκηνή στο σύνολό της συμβάλλει

- στην ένταση της δραματικότητας (με την απειλή της αποκάλυψης της παρουσίας του Μενελάου)

- στην εξέλιξη του δράματος (εξασφαλίζεται η σιωπή της Θεονόης και το σχέδιο της σωτηρίας πέφτει στους ώμους των δύο συζύγων)

- Η σκηνή επίσης μπορεί να παραλληλιστεί με δίκη με δικαστή-κριτή τη Θεονόη, ενώ η Ελένη και ο Μενέλαος κάνουν έναν αγώνα λόγων

II. ΙΔΕΕΣ

Ο ανθρωπομορφισμός των θεών:

- Οι θεοί διακατέχονται από πάθη (= ελαττώματα ανθρώπινα) «η Ήρα που πρώτα σε κατέτρεχε, στέργει» (στ. 969-970), «η Κύπριδα γυρεύει να εμποδίσει τον γυρισμό σου» (στ. 975-6).

Η επέμβαση των θεών στη ζωή των ανθρώπων:

- «Υπάρχει αμάχη στους θεούς για σένα» (στ. 967)

Η μαντική δύναμη

- «τι λες για τα μαντέματά μου;» Η Θ προφήτευσε την επιστροφή του Μενέλαου και δικαιώθηκε. Επιπλέον, η Θ έχει τόσο μεγάλη προφητική δύναμη, ώστε γνωρίζει ακόμα και τις πιο ενδόμυχες σκέψεις και τις επιθυμίες των θεών. Ακόμη, γνωρίζει τα πάντα σχετικά με το είδωλο και την εξαφάνισή του.

- «Η τύχη σου όμως κρέμεται από μένα»: Εδώ η Θ δεν υπονοεί ότι ο ρόλος της είναι ισότιμος με αυτόν των θεών, αλλά ότι από την απόφασή της εξαρτάται η σωτηρία ή η καταστροφή του Μενέλαου.

Η τιμωρία νεκρών και ζωντανών

- Στον Κάτω Κόσμο (στον Άδη) οι άνθρωποι τιμωρούνται για τις πράξεις τους.

Η αθανασία της ψυχής

- Ο Ευριπίδης διακρίνει τον άνθρωπο σε σώμα και σε νου (ψυχή). Η ψυχή ανεβαίνει στον αιθέρα, χωρίς να χάνει τη συνείδηση.

Το καλό όνομα – υστεροφημία

- Το καλό όνομα (καλή φήμη) εν ζωή και η υστεροφημία (= το καλό όνομα που αφήνει κάποιος μετά θάνατον) είναι βασική αντίληψη στον αρχαίο ελληνικό κόσμο.

Μίασμα

- Θεωρούσαν μίασμα (= κάτι ρυπαρό, βρώμικο) τον θάνατο σε ιερό χώρο (σε ναό ή σε τάφο): «κι έχει στο νου του να μας πιάσει τους ικέτες στον τάφο με την πείνα... κι απάνω στν ταφόπετρα σφαγμένοι θα μείνουμε, για σένα αιώνιος πόνος και του γονιού σου ντρόπιασμα» (στ. 1082-1089).

Η αντίθεση φαίνεσθαι / είναι

- Η Θ φαίνεται ότι αντιτάσσεται στην επιθυμία του αδερφού της και βασιλιά Θεοκλύμενου, αλλά στην ουσία δείχνει πραγματική αγάπη στον αδερφό της, γιατί με τη στάση της τον αποτρέπει από την αδικία, την ασέβεια και ταυτόχρονα φροντίζει για τη ζωή του (να μη συγκρουστεί με τον Μενέλαο)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ

- Τυπικό εξαγνισμού-καθαισμού (η είσοδος της Θεονόης, βλ. παραπάνω)

III. ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ (στοιχεία ήθους)

- ήθος και διάνοια Ελένης

Η ικεσία Ελένης

ικεσία προς τη Θεονόη σε συνδυασμό με λογική επιχειρηματολογία και χρήση πολλών γνωμικών

Επίκληση στο συναίσθημα

Προσπαθεί να συγκινήσει τη Θ, να την κάνει να αναλογιστεί τον πόνο της γυναίκας, που κινδυνεύει να χάσει τον άντρα της, τον οποίο βρήκε μετά από πολλά χρόνια.

- Τραγική η κατάσταση της Ελένης: Ενώ ο Μ σώθηκε και συναντήθηκαν μετά από τόσα χρόνια, τώρα θα χαθεί.
- Δυσφήμιση του ονόματός της στην Ελλάδα = ανάγκη αποκατάστασης (δικής της και της κόρης της)
- Θυμίζει ότι είναι θύμα του δόλου των θεών

Επίκληση στη λογική

Προσπαθεί να τονίσει τις συνέπειες που θα έχει η απόφασή της. Αν η Θ δεν υπηρετήσει την ευσέβεια και το δίκαιο, θα υπάρξει τιμωρία εκ μέρους των θεών.

- επικαλείται το σεβασμό στον πατέρα της (η ίδια η Ελένη βρίσκεται στο μνήμα του Πρωτέα) και την υποχρέωση της Θ να πραγματοποιήσει το χρέος που είχε αναλάβει ο Πρωτέας, δηλαδή να παραδώσει την Ελένη στον Μενέλαο (πράγμα που δε θα γίνει αν ο Μενέλαος σκοτωθεί).
- Η Ελένη είναι ήδη ικέτισσα στον τάφο του Πρωτέα (ικέτες = ιερά πρόσωπα, τα προστατεύουν οι θεοί)

Επίκληση στο ήθος του δέκτη (ήθος Θεονόης)

- επικαλείται την προφητική της ιδιότητα (ντροπή για μια μάντισσα να μην είναι δίκαιη)
- επικαλείται την ευσέβεια της Θεονόης (ο θεός μισεί τη βία)

Επίκληση στο ήθος του αντιπάλου (έλλειψη ήθους Θεοκλύμενου)

- επισημαίνει ότι ο αδερφός της, ο Θεοκλύμενος, είναι άδικος και βίαιος

Επίκληση στο ήθος του ομιλητή (ήθος Ελένης)

Η Ελένη προσπαθεί να τονίσει το δικό της ήθος σε συνδυασμό με τις συμφορές της.

Τα επιχειρήματα της Ελένης απευθύνονται στη λογική-κρίση της Θεονόης, στην ευαισθησία της και κυρίως στις ηθικές της αρχές.

Αποδεικνύονται πειστικά, γιατί κατορθώνουν να επηρεάσουν τη λογική της και να τη συγκινήσουν.

Εν τέλει θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα επιχειρήματα της Ελένης τύποις απευθύνονται στο συναίσθημα, αλλά στην ουσία απευθύνονται στη λογική της Θεονόης.

Κώδικας ηθικής

- απόδοση δικαιοσύνης (ο άνθρωπος ζει σύμφωνα με τη δικαιοσύνη, έστω και ενάντια στο προσωπικό του συμφέρον, αποφεύγει τις άδικες και ταπεινές πράξεις, με τις οποίες μπορεί να κερδίσει την εύνοια κάποιου άλλου, επιστρέφει αυτό που δεν του ανήκει)
- αποφυγή βίας (αποκτούμε τα αγαθά δίκαια, χωρίς χρήση βίας)
- ευσέβεια προς τους θεούς
- σεβασμός του πεθαμένου πατέρα (συνέχιση-μίμηση της σωστής συμπεριφοράς του)

Επιπρόσθετα η Ελένη θα μπορούσε να τονίσει περισσότερο (δεν το κάνει όμως)

- τη δική της ευσέβεια
- τη γυναικεία αλληλεγγύη
- την αδικία του Θεοκλύμενου

- ήθος και διάνοια Μενέλαου

Ο λόγος του Μενέλαου

Επίκληση στη λογική

- Παρουσιάζει στη Θ το δίκαιο αίτημά του να πάρει τη γυναίκα του πίσω
- Μεταθέτει την ευθύνη στη Θ για την απόδοση δικαιοσύνης

Επίκληση στο ήθος του δέκτη (ήθος Θεονόης)

Τονίζει πως ότι συμβεί θα έχει μεγάλο ηθικό κόστος για τη Θ:

- απευθύνεται στην προφητική ιδιότητά της Θεονόης (απειλή της φήμης, του ονόματός της, της ευσέβειας της μάντισσας = θα τη λεν κακιά)
- απευθύνεται στην ιδιότητα της κόρης: η αυτοκτονία τους πάνω στον τάφο θα ντροπιάσει τον Πρωτέα και θα γίνει αίτιο πόνου και ατίμωσης για την ίδια

Επικαλείται – Ικετεύει τους εξ ορισμού ανωτέρους του, δηλαδή τον νεκρό Πρωτέα και τον Θεό (και όχι τη Θεονόη)

- Επίκληση του νεκρού Πρωτέα (σύμμαχος)

- Επίκληση του Άδη (Θεός)

↳ αυτό εκφράζει το ανδρικό ηρωικό ήθος

Επίκληση στο συναίσθημα

- Απευθύνεται στην ιδιότητα της αδερφής
- Εκφράζει μια διπλή απειλή με την αποκάλυψη του όρκου που έδωσε στην Ελένη.

α) θα συγκρουστεί με τον Θεοκλύμενο και είτε θα τον σκοτώσει (απειλή της ζωής του Θεοκλύμενου) είτε θα σκοτωθεί

β) θα σκοτώσει την Ελένη και μετά θα σκοτωθεί ο ίδιος

Στην ενότητα αυτή φαίνεται το ανδρικό ηρωικό ήθος, η τιμή και η αξιοπρέπεια του ομηρικού ήρωας. Ο νικητής της Τροίας δεν παρακαλά, ακόμη και όταν βρίσκεται σε δεινή θέση. Ο τρόπος του Μενέλαου είναι πιο αποφασιστικός και καταφεύγει κυρίως στη λογική και στον εκβιασμό (απειλές).

- ήθος και διάνοια Θεονόης

Οι τρεις ιδιότητες της Θεονόης:

Μάντισσα

- ευσέβεια
- συντάσσεται με τη γνώμη της Ήρας και τη δικαιοσύνη – δε συντάσσεται με την Αφροδίτη με την οποία δεν έχει καμία σχέση ως προφήτισσα
- σωφροσύνη, ευθυκρισία δικαιοσύνη (θα ήταν άδικο ο Μ. να χάσει πάλι τη γυναίκα του)
- φόβος τιμωρίας των θεών
- φροντίδα για το καλό της όνομα (μάντισσα)

Κόρη του Πρωτέα

- σεβασμός της μνήμης του πατέρα (κόρη)

Αδερφή του Θεοκλύμενου

- αδερφική αγάπη (θα ωφεληθεί και ο αδερφός της) βλ παραπάνω φαίνεσθαι / είναι (αδερφή)

5η Σκηνή (1138-1219): Ελένη – Μενέλαος – Χορός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

- Οι ανέφικτες λύσεις του Μενέλαου (αμάξια, ψευτοπαλικάρια, καράβι)
- Οι τεκμηριωμένες απαντήσεις της Ελένης (τα αμάξια αδιέξοδη λύση, ο θάνατος Θεοκλύμενου ανόητος και άδικος για τη Θεονόη που τους βοήθησε, το καράβι του Μενέλαου δεν υπάρχει)
- Το Σχέδιο της σωτηρίας
- Θάνατος Μενέλαου
- Θρήνος Ελένης (θα συγκινήσει και θα πείσει τον Θεοκλύμενο)
- Ανάγκη-επιθυμία θαλάσσιας ταφής του Μενέλαου
- Ανάγκη χρησιμοποίησης πλοίου
- Ταφικές συνήθειες Ελλήνων (θαλάσσια ταφή για όσους πνίγηκαν στη θάλασσα)
- Ο Μενέλαος και οι σύντροφοί του θα γίνουν η συνοδεία (οι ακόλουθοι) της Ελένης στα ταφικά έθιμα
- Ο κουρελής Μενέλαος (δραματικός ρόλος ρακοφορίας) θα είναι αυτός που πληροφορεί για τον θάνατο του Μενέλαου
- Προς το παρόν ο Μενέλαος μένει στον τάφο για να είναι προστατευμένος σε περίπτωση εκδήλωσης θυμού του Θεοκλύμενου
- Η Προσευχή της Ελένης
- Επίκληση Ήρας
- Επίκληση Αφροδίτης

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Ήθος προσώπων

- Μενέλαος

Ο Μενέλαος δεν έχει να προτείνει εφικτή λύση

- φέρεται με βιασύνη και επιτολαιότητα
- τα έχει κάπως χαμένα

- τελικά εκτελεί ό,τι προτείνει η Ελένη
- η στάση του Μ έρχεται σε αντίθεση με το αντρικό ηρωικό ήθος, για το οποίο καυχιόταν προηγουμένως
- Ελένη
- Η Ελένη αρχικά φέρνει τεκμηριωμένες αντιρρήσεις στον Μενέλαο
- Παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο φυγής
- Διαφαίνεται η δύναμη λογικής της Ελένης (δε δρα παρορμητικά και επιπόλαια)
- Αντίθετα η Ελένη δρα έξυπνα, πονηρά και υπολογισμένα. Χρησιμοποιεί το ψέμα (δόλο) και την εξαπάτηση του Θεοκλύμενου
- Καθοδηγητικός ο ρόλος της γυναίκας-Ελένης

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- δραματικός ρόλος της ρακοφορίας του Μενέλαου (χρησιμοποιείται έξυπνα από την Ελένη για να προωθηθεί η δράση του έργου)
- διάλογος Ελένης – Μενέλαου (ανά δίστιχο)

ΙΔΕΕΣ

- Η Ήρα, σύζυγος του Δία, θεά του γάμου που πρέπει να προστατεύσει τον γάμο Ελένης και Μενέλαου
- Η αρχή της ανταπόδοσης: όταν οι αρχαίοι ζητούν στην προσευχή τους μια χάρη από τους θεούς υπενθυμίζουν τι έχουν προσφέρει οι ίδιοι σε αυτούς (θυσίες, αφιερώματα, κλπ). Έτσι, η Ελένη υπενθυμίζει στην Αφροδίτη ότι χάρη σ' αυτήν κέρδισε το βραβείο ομορφιάς
- Φαίνεσθαι / είναι (όνομα/ σώμα)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Εκδηλώσεις πένθους για τον νεκρό
- Θρήνος: Ο θρήνος με κοπετούς και οιμωγές (δυνατές φωνές), με δυνατά χτυπήματα στο στήθος, με χαρακιές στα μάγουλα από τα νύχια, ώσπου να ματώσουν έχει ασιατική προέλευση
- Κόψιμο μαλλιών, μαύρα ρούχα
- Ταφικά έθιμα

- θαλάσσια ταφή για τους πνιγμένους
- προσφορά νεκρικών στολιδιών

Α΄Στάσιμο, στ. 1220-1285

Το λυρικό στοιχείο

Η δομή του (στροφές – αντιστροφές)

Συμμετέχει αποκλειστικά ο Χορός: τραγουδά (μέλος) καθώς κινείται ρυθμικά και συντονισμένα (όρχηση).

Απουσιάζουν εντελώς οι υποκριτές, δεν υπάρχει διάλογος ή μονόλογος.

Οι στίχοι είναι ανισοσύλλαβοι, προσδίδοντας μουσικότητα στο λόγο.

Πλούσια εφραστικά μέσα, ποιητική χρήση της γλώσσας (επίκληση στην αηδόνα, υπερβατό, προσωποποιήσεις, εικόνες, μεταφορές, συχνή χρήση επιθέτων, συνθέτων, ρητορική ερώτηση, συνεκδοχές κ.ά)

Η σχέση του στασίμου με τα προηγούμενα – η λειτουργία του

Ο Χορός, ανακαλώντας το θρήνο της Ελένης στην Πάροδο, θρηνεί για τους νικητές και νικημένους του Τρωικού πολέμου, ενώ στη συνέχεια καθιστώντας σαφέστερη τη γνώμη του αγγελιοφόρου, τονίζει το απρόβλεπτο της επενέργειας του θείου και την απροσδιόριστη επέμβασή του στα ανθρώπινα πράγματα.

Χωρίς να προωθεί την εξέλιξη του έργου, συνοψίζει, προβάλλοντας την άποψη του χορού/ μέσου θεατή, τα βασικά θέματα που απασχόλησαν τον ποιητή ως τώρα.

Αποτελεί στοιχείο επιβράδυνσης, εξασφαλίζοντας τον αναγκαίο χρόνο, ώστε ν' αλλάξει μάσκα και κοστούμι η Ελένη.

Είδος μουσικού διαλείμματος που ξεκουράζει το θεατή από την αγωνία και την ένταση των επικών μερών και του επιτρέπει να προβληματιστεί.

Ο ρόλος και η φύση των θεών

Επηρεασμένος από τις απόψεις των σοφιστών για τη δυσκολία ή την αδυναμία απόκτησης της πραγματικής γνώσης και τον αγνωστικισμό του Πρωταγόρα, που έφτανε να αμφισβητήσει ακόμα και την ύπαρξη των θεών, ο Ευριπίδης, μέσω του Χορού, αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό την ικανότητα του ανθρώπου να συλλάβει την ουσία του θεού (στ. 1254-1256)

Επισημαίνει το απρόβλεπτο της επέμβασής των θεών (στ. 1258-1261) ένα χρόνο μετά την απροσδόκητη πανωλεθρία στη Σικελία, αφήνοντας ίσως μια χαραμάδα ελπίδας για μια ευνοϊκή ίσως αυτή τη φορά μεταστροφή.

Ο πόλεμος

Ο Χορός καταδικάζει απερίφραστα τον πόλεμο, αναφερόμενος, από τη μια στα δεινά που ο πόλεμος επιφέρει τόσο στους ηττημένους, όσο και στους νικητές και από την άλλη στον παραλογισμό και τη ματαιότητα του πολέμου, τον οποίο αποδίδει όχι σε τρέλες των θεών, αλλά σε ανθρώπινες επιλογές. Με στόχο τη φιλοπόλεμη παράταξη που υποστήριξε τη Σικελική εκστρατεία, ο φιλειρηνιστής Ευριπίδης προειδοποιεί τους συμπολίτες του πώς η βία γεννά μόνο βία και προτείνει ως καλύτερο τρόπο επίλυσης των διαφορών ανάμεσα στους ανθρώπους το διάλογο και τις διαπραγματεύσεις.

Η δημόσια αμφισβήτηση και το πολίτευμα

Μόνο το δημοκρατικό πολίτευμα επιτρέπει την ανοιχτή δημόσια αμφισβήτηση, κατοχυρώνοντας την ελεύθερη έκφραση (παρρησία), το δικαίωμα στη διαφορετική άποψη, ακόμα κι αν είναι ακραία ή αιρετική.

1η Σκηνή (1286-1304): Θεοκλύμενος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

- Είσοδος του Θεοκλύμενου

- Οι φόβοι του

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- ήθος Θεοκλύμενου
- η μεγαλόπρεπη εμφάνισή του έρχεται σε αντίθεση με την αφέλειά του
- εκφράζει απειλή εναντίον Ελλήνων («τους κακούς δίχως τιμωρία ν' αφήσω»)
- είναι βιαστικός στις κρίσεις του
- θέλει να εκδικηθεί

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- Τραγική ειρωνεία (οι θεατές γνωρίζουν τι συμβαίνει, ενώ ο Θ. δεν γνωρίζει)
- Σκηνοθετικοί και σκηνογραφικοί δείκτες (στοιχεία όψης)

θεαματικά σκηνικά και κουστούμια:

- πολυτελής ενδυμασία Θεοκλύμενου
- ακόλουθοι, δούλοι
- σύνεργα κυνηγιού και σκυλιά: μας θυμίζει τα λόγια της Ελένης προς τον Τεύκρο: «μα φύγε ξένη γρήγορα απ' τη χώρα [...] / ο γιος πριν σ' αντικρίσει του Πρωτέα / που βασιλεύει εδώ πήγε κυνήγι / με τα σκυλιά του» (στ. 179-182).

2η Σκηνή (1305-1424): Θεοκλύμενος – Ελένη – Μενέλαος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

- Το πένθος της Ελένης
- Πώς ερμηνεύει το πένθος ο Θεοκλύμενος
- Ποιες πληροφορίες του δίνει η Ελένη
 - Ποιες είναι οι επιφυλάξεις του Θεοκλύμενου
 - Πώς η Ελένη της αμβλύνει;
- Η ψεύτικη υπόσχεση και το αίτημα της Ελένης
- Πώς η Ελένη εξασφαλίζει την ευνοϊκή στάση του Θεοκλύμενου;
- Τι του ζητά; Ποιες είναι οι πρώτες αντιδράσεις του;

- Η συμβολή του Μενέλαου στον δόλο
- Τι ζητά ο Μενέλαος από τον Θεοκλύμενο;

Η εφαρμογή σχεδίου Ελένης - υπεροχή Ελένης στα δρώμενα

ΑΦΗΓΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- Σκηνοθετικοί και σκηνογραφικοί δείκτες (στοιχεία όψης)
- Η εμφάνιση της Ελένης (κομμένα μαλλιά, μαύρα ρούχα, δακρυσμένα μάτια, κλπ)
- Στοιχεία εξωτερικής και εσωτερικής δράσης
- εξωτερική δράση = εξωτερικά γεγονότα, πράξεις ηρώων, εξέλιξη δράσης
- εσωτερική δράση = ψυχολογική κατάσταση των ηρώων, συναισθηματικές διακυμάνσεις

Θεοκλ: αγωνία, θυμός, ανακούφιση και ελπίδα για το γάμο του με την Ελένη

- Τραγική ειρωνεία
- Η προθυμία του Θεοκλύμενου να βοηθήσει τον μεταμφιεσμένο Μενέλαο και να διευκολύνει τις ταφικές τελετές, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο γάμος τους με την Ελένη, φέρνει ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα
- Η τραγική ειρωνεία είναι πιο έντονη, διότι ο Θεοκλύμενος είναι ο βασιλιάς (δυνατός, σκληρός, αυταρχικός) και ο μόνος που δεν γνωρίζει, ενώ όλα τα υπόλοιπα πρόσωπα του δράματος γνωρίζουν)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Εκδηλώσεις πένθους

- Κομμένα μαλλιά, μαύρα ρούχα, δακρυσμένα μάτια, κλπ.

Ταφικές τελετές

- Αναίμακτες προσφορές (καρποί, φρούτα, σπονδές) και αιματηρές θυσίες ζώων.
- Το τέλος του Μενέλαου χαρακτηρίζεται «φρικτό» (1329), όχι μόνο γιατί πέθανε, αλλά και γιατί δεν του αποδόθηκαν οι ταφικές τελετές.

Γρήγορο πλοίο φοινικικό

- Τα πλοία των Φοινίκων ήταν φημισμένα για την ταχύτητά τους

Ο αγγελιοφόρος καλών ειδήσεων αμοίβεται

- Ο Θεοκλύμενος υπόσχεται στον Μενέλαο βοήθεια (ρούχα και τρόφιμα για να διευκολυνθεί η επιστροφή του στην πατρίδα) διότι του έφερε καλή είδηση: τον θάνατο του Μενέλαου

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Ήθος Θεοκλύμενου: σε κάποιο βαθμό ανταποκρίνεται και σε κάποιο βαθμό ανατρέπει τις προσδοκίες του αναγνώστη.

Ήθος Ελένης: Υπεροχή της Ελένης σε σχέση με τον Μενέλαο.

Δ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ : στίχ: 1500-1592

Θέματα:

1) Η ολοκλήρωση της μηχανής:

Προηγούμενες φάσεις μηχανής: α) σχεδιασμός της στο τέλος του Β' Επεισοδίου και

β) υλοποίηση του μεγαλύτερου μέρους της στο Γ' Επεισόδιο με την εξύφανση του δόλου. Εδώ, στο Δ' Επεισόδιο, έχουμε την ολοκλήρωση της μηχανής.

Σύμμαχοι ηρώων μας:

⌚ Σιωπή Θεονόης

⌚ Σιωπή χορού

⌚ Σκευή Μενελάου

Νέα εμπόδια: Είναι οι προτάσεις του Θεοκλύμενου:

⌚ Να μην πάει η Ελένη

⌚ Αν πάει, να τη συνοδεύσει ο ίδιος

Τρόποι υπέρβασης των δυσκολιών:

⌚ Λογικά επιχειρήματα

⌚ Δημιουργία κατάλληλου συναισθηματικού κλίματος

Συναισθήματα θεατών: Έλληνες vs Βάρβαροι. Ο Αθηναίος θεατής βλέποντας τους ήρωες να εξαπατούν το βάρβαρο αντίπαλο νιώθουν ευχαρίστηση. Είναι γνωστή η άποψη που επικρατούσε σε όλη την αρχαιότητα ότι οι βάρβαροι, δηλ. οι μη Έλληνες, θεωρούνταν και πνευματικά κατώτεροι και απολίτιστοι.

2) Χαρακτήρας ηρώων:

Ελένη: Δεν παρατηρούμε εντυπωσιακές αλλαγές από ό, τι είδαμε στα προηγούμενα επεισόδια.

Έχει δυναμική στάση, εξασφαλίζει τη σιωπή του χορού, αντιμετωπίζει τα εμπόδια από τις προτάσεις του Θεοκλύμενου. Χρησιμοποιεί τη φυσική σαγήνη της αλλά και της εξυπνάδα της (στίχ. 1565).

Μενέλαος: Ο τόνος του έχει αλλάξει. Είναι σταθερότερος και πιο επιβλητικός. Αρχίζουμε πια να αναγνωρίζουμε το Μενέλαο της Ιλιάδας. Πότε όμως βρήκε τον παλιό του εαυτό; Μήπως μόλις ντύθηκε με ρούχα που του αρμόζουν; (κωμικό στοιχείο)

Σημείωση: Μερικοί μελετητές θεωρούν ότι το γεγονός ότι ο Μενέλαος αλλάζει διάθεση όταν αλλάζει ρούχα είναι κωμικό στοιχείο. Άλλοι πάλι θεωρούν ότι είναι απολύτως φυσιολογική η αλλαγή. Πάντα η εμφάνισή μας επηρεάζει την ψυχολογία μας.

Θεοκλύμενος: Εδώ παρουσιάζεται αρκετά δύσπιστος: α) ρωτάει ο ίδιος τη Θεονόη για το Μενέλαο, β) θέλει να πείσει την Ελένη να μην πάει ή γ) αν πάει, να τη συνοδεύσει ο ίδιος.

3) είναι vs φαίνεσθαι: Μέχρι τώρα η αντίθεση δεν ελεγχόταν από τους ήρωές μας. Εδώ, όμως, η αντίθεση είναι σκηνοθετημένη από τους ίδιους. Έχουμε σκηνοθετημένο φαίνεσθαι.

2Η ΣΚΗΝΗ: ΣΤΙΧΟΙ 659 – 840

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.659-686: Η είσοδος του Αγγελιαφόρου και η ανακοίνωση για την ανάληψη του ειδώλου της Ελένης.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.687-730: Ο Μενέλαος πείθεται ότι η Ελένη που έχει μπροστά του είναι η γυναίκα του.

3Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.731-774: Η Ελένη αφηγείται όσα έχουν συμβεί.

4Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.775-840: Ο Αγγελιαφόρος εκφράζει τη γνώμη του για τους θεούς, την αθωότητα της Ελένης και την ψευτιά που χαρακτηρίζει τη μαντική.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΕΛΕΝΗ: Χαρούμενη, δικαιωμένη, αφοσιωμένη στο σύζυγό της, νιώθει ασφάλεια και σιγουριά.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ: Αρχικά βρίσκεται σε σύγχυση, έπειτα νιώθει χαρούμενος που έχει κοντά του τη γυναίκα του, καταριέται τον Πάρη.
- ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ: Απλός, λαϊκός, αυθόρμητος, αγενής, πιστός και αφοσιωμένος στον αφέντη του, λογικός.
- ΧΟΡΟΣ: Χαρακτηρίζεται από ευαισθησία.

ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ:

- Στίχος 688-689: «λαμπρή μέρα... σ' έχει φέρει».

ΥΠΕΡΒΑΤΟ:

- 1) Στίχος 664: «κάτι σπουδαίο... θα 'χεις».
- 2) Στίχοι 719-720: «πέρασαν τόσα... γυρίσματα».
- 3) Στίχος 729: «Στης συμφοράς... την αρχή».
- 4) Στίχοι 731-732: «όσα μας δίνουν... οι θεοί».
- 5) Στίχος 735: «τις περασμένες να σου λένε δυστυχίες».
- 6) Στίχος 738: «σε ντροπιασμένο πλάγιασα κρεβάτι».

3Η ΣΚΗΝΗ: ΣΤΙΧΟΙ 841-941

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.841-884: Τα παλιά πάθη του Μενέλαου και ο νέος κίνδυνος.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.885-941: Το πρόβλημα της σωτηρίας και η πρόταση της Ελένης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΕΛΕΝΗ: Λυπημένη για τα πάθη του Μενέλαου, τρυφερή σύζυγος, λογική, πρόθυμη να ταπεινωθεί και να ριψοκινδυνεύσει.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ: Δύσπιστος ως προς τη συζυγική αφοσίωση της γυναίκας του, γενναίος, με αρετές και αυταπάρνηση.

ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΕΙΣ:

- 1) Στίχος 873: «σα να ‘μουν φτωχός».
- 2) Στίχος 884: «Σαν το ναό θεού».

ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ:

- 1) Στίχος 853: «βασάνιζε κι η θλίψη».
- 2) Στίχος 871: «τα λόγια εννοούσαν».

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ:

- Στίχοι 934-935: «δεν έχω/ το θάρρος να πεθάνω».

ΥΠΕΡΒΑΤΟ:

- 1) Στίχος 878: «Ανέγγιχτη... τιμή μου».
- 2) Στίχος 892: «Το βασιλιά... δε θα τον σφάξεις».

ΠΑΡΗΧΗΣΗ:

- 1) Στίχος 918: «όρκο ορκίστηκα».
- 2) Στίχος 946: «φύγε... φύγεις».

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.942-986: Η εμφάνιση της Θεονόης.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.987-1045: Η ικεσία της Ελένης.

3Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1046-1100: Η ικεσία του Μενέλαου.

4Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1101-1139: Η απόφαση της Θεονόης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΕΛΕΝΗ: Ταραγμένη, λογική, ανήσυχη για τον σύζυγό της, τραγικό πρόσωπο.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ: Αποφασιστικός, γενναίος και διατηρεί το ήθος του ομηρικού ήρωα.
- ΘΕΟΝΟΗ: Ευσεβής, έντιμη, λογική, δίκαιη, ευαίσθητη, πονόψυχη.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ:

- 1) Στίχος 953: «μες τον αιθέρα ανέμιζε το θειάφι».
- 2) Στίχος 954: «τ' ουρανού πνοές».
- 3) Στίχος 979: «Η τύχη σου όμως κρέμεται».
- 4) Στίχος 1020: «Με δέρνουν δυστυχίες».
- 5) Στίχοι 1022-1023: «βουίζει ολόκερ' η Ελλάδα».
- 6) Στίχος 1060: «όσα κεντήσουν την καρδιά σου».
- 7) Στίχος 1114: «πικρά παράπονα».

ΥΠΕΡΒΑΤΟ:

- 1) Στίχος 956: «ανόσιο αν τον μόλυνε ποδάρι».
- 2) Στίχος 978: «της ομορφιάς επήρε το βραβείο».
- 3) Στίχος 1033: «την ξενιτιά μου εδώ τη μαύρη».

5Η ΣΚΗΝΗ: ΣΤΙΧΟΙ 1140 – 1219

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1140-1201: Το σχέδιο σωτηρίας.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1202-1219: Η προσευχή της Ελένης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΕΛΕΝΗ: Έξυπνη, τολμηρή, λογική, επινοητική, ευφυής, ευσεβής.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ: Παράτολμος, ριψοκίνδυνος, επιπόλαιος.

ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΗ:

- Στίχος 1165: «Σαν πεθαμένο... ζητήσω».

ΥΠΕΡΒΑΤΑ:

- 1) Στίχος 1152: «με το σπαθί τον άρχοντα σκοτώσω».
- 2) Στίχοι 1167-1168: «πώς χωρίς καράβι... θα σωθούμε;»
- 3) Στίχοι 1207-1208: «που έχεις πάρει με το δικό μου γάμο το βραβείο».

Α' ΣΤΑΣΙΜΟ: ΣΤΙΧΟΙ 1220 – 1285

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

Α' ΣΤΡΟΦΗ: Η επίκληση στο αηδόνι και οι συμφορές των Τρώων.

Α' ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ: Ο θρήνος για τους νικητές.

Β' ΣΤΡΟΦΗ: Οι σκοτεινοί θεοί.

Β' ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ: Ο παραλογισμός του πολέμου.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΧΟΡΟΣ: Χαρακτηρίζεται από φιλευσπλαχνία και ευαισθησία, αμερόληπτος, ο λόγος του αποκτά διαχρονική αξία.

ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΕΙΣ:

- 1) Στίχοι 1263-1264: «σαν άσπρος κύκνος... της Λήδας».
- 2) Στίχοι 1282-1283: «Τα κάστρα τους... σαν κεραυνός του Δία».

ΕΙΡΩΝΕΙΑ:

- Στίχοι 1251-1252: «του πολέμου/ βραβείο».

ΑΣΥΝΔΕΤΟ:

- Στίχος 1266: «άδικη, άθελ, άπιστη, προδότρα».

ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ:

- 1) Στίχοι 1222-1223: «γλυκοκέλαδο πουλί... λυπητερή λαλιά».
- 2) Στίχοι 1259-1261: «Οι γνώμες... αλόγιαστα».

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ:

- 1) Στίχος 1229: «γι' αυτούς που θέρισε κοντάρι ελληνικό»
- 2) Στίχος 1232: «του χαμού ο γαμπρός».
- 3) Στίχος 1235: «γάμο συφοριασμένο».
- 4) Στίχος 1248: «Άνεμοι θυμωμένοι».
- 5) Στίχος 1259-1261: «οι γνώμες να πηδούν/ και πάλι στο ενάντιο... αλόγιαστα».

6) Στίχος 1285: «που αβάσταχτους σηκώσαν θρήνους».

Γ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ: ΣΤΙΧΟΙ 1286 – 1424

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1286-1306: Η είσοδος του Θεοκλύμενου και ο φόβος για πιθανή αρπαγή της Ελένης.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1305-1353: Το πένθος της Ελένης.

3Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1354-1369: Το αίτημα της Ελένης.

4Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1370-1397: Οι οδηγίες του Μενέλαου.

5Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1398-1424: Η ολοκλήρωση της απάτης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΘΕΟΚΛΥΜΕΝΟΣ: Τραγική φυσιογνωμία, καχύποπτος, σκληρός, επιτόλαιος, αφελής.
- ΕΛΕΝΗ: Ξέρει να υποκρίνεται, να χρησιμοποιεί το ψέμα και την εξαπάτηση, εύστροφη, πανούργα.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ: Καταφέρνει να εμπνεύσει εμπιστοσύνη, χωρίς να έχει άγχος για την έκβαση του σχεδίου.

ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΗ:

- Στίχος 1286: «Σε χαιρετάω μνήμα του πατέρα».

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ:

- 1) Στ.1308-1309: «τρέχουν/τα δάκρυα».
- 2) Στίχος 1323: «Αυτός... στον τάφο».
- 3) Στίχος 1329: «τα κύματα τον πήραν».

4) Στίχος 1343: «αχ! Μάυρες συμφορές μου».

ΥΠΕΡΒΟΛΗ:

- Στίχοι 1313-1314: «Αφέντη... όλα πάνε».

Β' ΣΤΑΣΙΜΟ: ΣΤΙΧΟΙ 1425 – 1499:

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1) Α' ΣΤΡΟΦΗ: Η περιπλάνηση της Δήμητρας σε αναζήτηση της Περσεφόνης.

Α' ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ: Οι ολέθριες συνέπειες της θλίψης της θεάς.

Β' ΣΤΡΟΦΗ: Η παρηγοριά της Δήμητρας.

2) Β' ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ: Η ενοχή(;) της Ελένης και ο ρόλος των λατρευτικών τελετών.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΧΟΡΟΣ: Δείχνει ευσέβεια, φιλική σχέση με την Ελένη.

ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΗ:

- Στίχοι 1438-1441: «Μαζί της... σαν άνεμος... λόγχη».

ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΗ:

- Στίχοι 1488-1490: «Δύναμη τρανή... ελαφοτόμαρα».

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ:

1) Στίχος 1426: «χύθηκε στα βουνά».

2) Στίχος 1433: «τα κρόταλα βροντολαλούσαν».

3) Στίχοι 1451-1452: «απλώθη... η θλίψη της».

Δ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ: ΣΤΙΧΟΙ 1500 – 1592

ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ:

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1500-1523: Τα νέα από το παλάτι.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1524-1565: Η παρέμβαση του Θεοκλύμενου και οι αντιδράσεις της Ελένης.

3Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1566-1580: Οι οδηγίες του Θεοκλύμενου.

4Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Στ.1581-1591: Η προσευχή του Μενελάου.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- ΕΛΕΝΗ: Δυναμική, αποφασιστική, λογική, έξυπνη, πονηρή, ψύχραιμη.
- ΘΕΟΚΛΥΜΕΝΟΣ: Δύσπιστος, κυριεύεται από το πάθος του για την Ελένη.
- ΜΕΝΕΛΑΟΣ: Δείχνει ευσέβεια και πίστη στους θεούς.

ΕΙΡΩΝΕΙΑ:

- Στίχοι 1532-1533: «από τη θλίψη/ για τις χαρές του Μενέλαου».

ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ:

- 1) Στίχοι 1545-1546: «Η μοίρα... ως τώρα».
- 2) Στίχος 1591: «κυκλώνει το κακό».

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ:

- 1) Στίχος 1534: «πικρά... αναστενάζεις».
- 2) Στίχος 1556: «την όψη... μη χαλάσουν».
- 3) Στίχος 1558: «κι οι νεκροί ένας ίσκιος».
- 4) Στίχος 1577: «ν' αντιβουίξει».

5) Στίχοι 1588-1589: «χαρές... εγεύτηκα».

6) Στίχος 1599: «να με κυκλώνει το κακό».

Αποθήκευση
Σεμινάριο